

Hemşirelik Öğrencilerinde Bir Davranış Biçimi Olarak Atılganlık Düzeyi

Assertivity Level of Nursing Students as a Behaviour Type

Leyla KÜÇÜK*, Sevim BUZLU**, Gülbeyaz CAN*

İletişim / Correspondence: Leyla Küçük Adres / Address: İ.Ü.Florence Nightingale Hemşirelik Yüksekokulu Abide-i Hürriyet Caddesi 34360 Şişli /İSTANBUL Tel: 0.212 440 00 00/27074 Faks: 0.212 224 49 90 e-mail: leylak73@yahoo.com

ÖZ

Giriş: Atılganlık kişinin kendi görüşlerini, tutumlarını hislerini, doğrularını, aşırı sıkıntı duymadan ve diğerlerinin doğrularını reddetmeden dürüstçe anlatabilmektir. Atılganlık eğitimi, kişiye ne istediğini sormayı, çeşitli durumlarda bir tavır almayı ve başkalarının haklarına saygı duyarken isteklerini elde etmek için belirli faaliyetlerde bulunmayı öğretir.

Yöntem: Bu çalışma Hemşirelik yüksekokulunda okuyan öğrencilerin atılganlık düzeylerini belirlemek amacıyla tanımlayıcı bir şekilde yapılmıştır. Araştırmanın örneklemini 309 öğrenci oluşturmuştur. Veri toplama aracı olarak Rathus Atılganlık Envanteri ve Görüşme Formu kullanılmıştır.

Bulgular: Araştırmada öğrencilerin % 66.3 'ünün atılgan olduğu saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Atılganlık, hemşire öğrenci

ABSTRACT

Assertiveness is the ability to honestly express your opinions, feelings, attitudes, and rights, without undue anxiety, in a way that doesn't infringe on the rights of others. Assertivity education teaches people ask what they would like, assume an attitude in various situations and getting particular actions when respecting others's rights.

Method: This study was realized as a descriptive research to determine assertivity of students in a nursing school . The sample of the study consisted of 390 students. Rathus Assertivity Inventory and Interview Form were used as data collection tools.

Results: It was determined that 66.3% of students were assertive.

Key Words: Assertivity, nurse student.

GİRİŞ

Atılganlık, bireyin benliğini, onurunu, haklarını, görüşlerini, duygu ve düşüncelerini pasif kalmadan, saldırgan da olmadan bilinçli olarak korumasıdır (Timmis ve McCabe 2005). Atılganlık, kişinin başkalarının haklarını da dikkate alarak duygularını, gereksinimlerini ve düşüncelerini ifade etmesi ve kendi haklarını korumasıdır (Buzlu 1999; Lin ve ark 2004; Tanış 1993a). Atılgan olma, kendini açıkça ve sakince ifade edebilme ve aynı zamanda "duyulma" demektir (Tanış 1993b). Atılganlık eğitimi ise, bireyin kişilerarası ilişkilerinde, kendi düşünce ve duygularını kendine güvenli, fakat sosyal ortama uygun bir biçimde ifade etmesini amaçlar. (Buzlu 1999; Lin ve ark 2004; Onyeizugbo 2003 Tanış 1993b). Atılganlık eğitimi kişiye ne istediğini sormayı, çeşitli durumlarda bir tavır almayı ve başkalarının haklarına saygı duyarken

istediklerini elde etmek için belirli faaliyetlerde bulunmayı öğretir (Lin ve ark 2004; Tanış 1993b).

Günümüzde hemşireler, kadının yüzlerce yıldan bu yana sürüp gelen geleneksel rolüne tepki vermekte ve bu tepkilerini ya pasif veya saldırgan biçimde ortaya koymaktadırlar. Ne saldırgan, ne de pasif olmaksızın hakkına sahip çıkabilen hemşire sayısı fazla olmadığından, hemşirelerin hakkını koruyucu davranışı öğrenmeleri ve uygulamaları bir zorunluluk haline gelmiştir (Özcan 1996; Terakye 1998; Yılmaz 2005)

Hemşireler, rolü gereği hastalarla, meslektaşlarıyla ve diğer sağlık çalışanları ile etkileşim içindedir. Hemşireler iyi bir iletişim yeteneğine sahip olduklarında rollerinin etkinliği artacaktır. Etkili iletişim kurabilmenin başlıca tamamlayıcılarından biri de atılgan davranabilmektir (Timmis ve McCabe 2005). Geleceğin hemşireleri olacak öğrencilerin, sağlıklı ilişkiler kura-

*Yard. Doç. Dr. İ.Ü. Florence Nightingale Hemşirelik Yüksekokulu Öğretim Elemanı

**Prof. Dr. İ.Ü. Florence Nightingale Hemşirelik Yüksekokulu Öğretim Elemanı

bilen, kendilerini kabul eden, özgüveni ve özsaygısı yüksek bireyler olarak yetişmeleri, kuşkusuz mesleki başarı açısından olduğu kadar, bireysel doyum açısından da önemlidir (Yılmaz 2000).

Sağlıklı insan ilişkileri kurmada ve geliştirmede kendimiz için uygun olan duygu ve davranışlarımızı gösterebilmemiz oldukça önemlidir. Çünkü bireyler kişisel hakkına sahip çıktıkça başkalarıyla ilişkileri kolaylaşır, duyguları, düşünceleri ve davranışları arasındaki uygunluk artar ve birey davranışının sorumluluğunu daha kolay üstlenir. Bireyin başkalarından istekte bulunabilmesi, istemediği şeylere hayır diyebilmesi, övgüleri kabul etmesi, duygularını ifade etmesi kolaylaşır, benlik saygısı ve doymu artar. (Terakye 1998; Yılmaz 2005). Kendine değer veren, benlik saygısı yüksek, kişilerarası ilişkilerinde atılgan davranış gösteren meslek üyeleri yetiştirmek, hemşirelik eğitiminin amaçlarından biridir (Begley ve Glacken 2004; Tanış 1993b; Timmis ve McCabe 2005). İstenilen düzeyde sağlık hizmeti vermek ve bu hizmetten doyum sağlamak ancak atılgan, öz saygısı ve özgüveni yüksek hemşireler yetiştirebilmekle gerçekleşebilir (Batmaz ve ark 1999; Lin ve ark 2004).

Bu araştırma Hemşirelik Yüksekokulunda okuyan öğrencilerinin atılganlık düzeylerinin belirlenmesi amacıyla planlanmış tanımlayıcı bir çalışmadır.

YÖNTEM

2005/2006 Akademik ders yılı I.Döneminde İ.Ü Florence Nightingale Hemşirelik Yüksekokulu'nda okuyan 470 öğrenci araştırmanın evrenini oluşturmuştur.

Örnekleme tüm öğrencilere ulaşılmak istenmiş, ancak bazı öğrencilerin formları eksik doldurması nedeni ile 309 öğrencinin verileri değerlendirmeye alınmıştır.

Araştırmada öğrencilerin demografik özelliklerinin belirlemek için 20 soruluk bir anket formu, öğrencilerin atılganlık düzeylerinin belirlemek için Rathus (1973) tarafından geliştirilen Rathus Atılganlık Envanteri kullanılmıştır. Ölçeğin Amerika Birleşik Devletlerinde Rathus ve Nevid (1977), Vall ve McCullagh (1977), Türkiye'de Voltan (1980) tarafından geçerlik güvenilirlik çalışması yapılmıştır. Ergen ve yetişkinlere uygulanan envanter 30 maddeden oluşmuştur.

Alınan puanlar -90 ile +90 arasında değişmektedir. Çekingenliğe doğru uzanan uç -90'a, atılganlığa doğru uzanan uç +90'a ulaşmaktadır. Seçenekler -3 ile + 3 arasında değişmektedir. 1,2,4,5,9,11,12,13,14,15,16,17,19,23,24,26 ve 30. maddeler -3 veya +3 olarak işaretlenmişse, puanlamada bu maddelerin değerleri tersine çevrilir. Eksi ve artı puanların ayrı ayrı toplanıp, birbirinden çıkarılması envanterin toplam puanını verir. Envanterden toplam puan olarak +10'un altında alanlar çekingen +10 ve üstünde alanlar ise atılgan olarak kabul edilir.

Verilerin Değerlendirilmesi:

Örnekleme oluşturan öğrencilere ait verilerin toplanması aşamasında iki öğrenciden destek alınmıştır. Araştırmadan elde edilen veriler SPSS programına yüklenmiş, sayı ve yüzde, Kruskal Wallis ve Mann-Whitney U testleri kullanılarak değerlendirilmiştir.

BULGULAR

Araştırmaya katılan öğrencilerin demografik özelliklerine bakıldığında, tümünün kız (n=309, %100), çoğunluğunun; doğum yeri Marmara Bölgesi (n=94,

Tablo 1. Öğrencilerin Tanıtıcı Özellikleri

Demografik özellikler	n	%
Kız	309	100
Erkek	-	-
Doğum yeri		
Marmara	94	30.4
Ege	32	10.4
Karadeniz	32	10.4
İç Anadolu	49	15.9
Güneydoğu	22	7.1
Doğu Anadolu	45	14.6
Akdeniz	22	7.1
Yurtdışı	13	4.2
Yaşamının büyük kısmını geçirdiği yer		
Köy	30	9.7
İlçe	165	53.4
Şehir	50	16.2
Büyükşehir	64	20.7
Mezun Lise		
SML	56	18.1
Anadolu Lisesi	62	20.1
Devlet lisesi	167	54
Diğer	24	7.8

%30.4), devlet lisesi mezunu (n=167, % 54), 2. sınıf (n=93, % 30.1), yaşamının büyük bölümünü geçirdiği yer ilçe (n=165, %53.4) olduğu görülmüştür.

Öğrencilerin aile özelliklerine bakıldığında; çoğunlu-

Tablo 1.1 Öğrencilerin Aile Özellikleri

Aile tipi	n	%
Çekirdek aile	210	68
Geniş aile	99	32
Annenin hayatta olma durumu		
Evet	296	95.8
Hayır	13	4.2
Babanın hayatta olma durumu		
Evet	294	95.1
Hayır	15	4.9
Kaçıncı çocuk olduğu		
İlk çocuk	128	41.4
Ortanca çocuk	100	32.4
Son çocuk	81	26.2
Annenin eğitim durumu		
İlk	42	13.6
Ortaokul	203	65.7
Lise	37	12
Yüksekokul	27	8.7
Babanın eğitim durumu		
İlk	31	10
Ortaokul	184	59.5
Lise	61	19.7
Yüksekokul	33	10.7
Babanın çalışma durumu		
Evet	184	59.5
Hayır	35	11.3
Diğer/ Arada sırada çalışıyor	90	29.1
Ailede alınan kararlarda söz sahibi olma durumu		
Evet	188	60.8
Hayır	36	11.7
Bazen	85	27.5

ğunun aile tipi çekirdek aile (n=210, %68), annesi sağ (n=296, %95.8), babası sağ (n=294, %95.1), ilk çocuk (n=128, %41.4), annenin eğitim düzeyi ortaokul (n=203, % 65.7) , babanın eğitim düzeyi ortaokul (n=184, % 59.5), babası çalışıyor (n=184, % 59.5), ailede alınan kararlarda söz sahibi (n=188, %60.8) olanlar olarak belirlenmiştir.

Tablo 1.2 Öğrencilerin Davranış Özellikleri

Kendisini davranış biçimi olarak tanımlaması	n	%
Çekingen	81	26.2
Girişken	212	68.6
Saldırgan	16	5.2
Kendini ifade etmede güçlük çekme durumu		
Evet	37	12
Hayır	197	63.8
Bazen	75	24.3
Karşı cins arkadaşına sahip olma durumu		
Evet	251	81.2
Hayır	58	18.8
Kendini dinleyici olarak tanımlaması		
İyi bir dinleyici	237	76.7
Orta bir dinleyici	72	24.3
Kendini empatik algılama durumu		
Evet	221	71.5
Hayır	12	3.9
Bazen	76	24.6

Öğrencilerin davranış özelliklerine bakıldığında; çoğunluğunun kendini girişken olarak tanımlayan (n=212, % 68.6), kendini ifade etmede güçlük yaşamayan (n=197, % 63.8), karşı cins arkadaşı olan (n=251, %81.2), kendini iyi bir dinleyici olarak tanımlayan (n=237, %76.7) ve kendini empatik olarak tanımlayanlar (n= 221, %71.5) olduğu görülmüştür.

Tablo 2. Öğrencilerin Atılgnlık Düzeyleri

Atılgnlık Düzeyi	n	%
Çekingen	104	33.7
Atılgn	205	66.3
Toplam	309	100

Tablo 2’ de öğrencilerin çoğunluğunun (n=205,% 66.3) atılgn, (n=104, %33.7) sinin ise çekingen olduğu bulunmuştur. Batmaz ve arkadaşlarının (1999) yılında yaptığı çalışmada, öğrencilerin %79.2’sinin girişken, %20’sinin ise çekingen olduğu görülmüştür. Yine Ayaz’ın (2002) çalışmasında, grubun çoğunluğunun atılgn ortalamasına yakın olduğu bulunmuştur. Timmis ve McCabe (2005) ise çalışmasında hastanede çalışan hemşirelerin çoğunluğunun çekingen davrandığını bulmuştur. Suzıkı ve ark (2006) ve arkadaşları yeni işe başlayan hemşireler üzerinde yaptığı çalışmada atılgnlık puanının düşük olmasının tükenmişlik seviyesini arttırdığını bulmuşlardır.

Begley ve Glacken (2004) çalışmasında, verilen atılgnlık eğitiminin, hemşire öğrencilerinin atılgnlık düzeyini yükselttiğini belirtmişlerdir. Yine Lin ve ark (2004) de çalışmasında, tıp ve hemşirelik öğrencilerinde özellikle öz saygısı ve atılgnlık düzeyi düşük olan öğrencilere verilen eğitim sonrası atılgnlık düzeyi ve benlik saygısının önemli ölçüde arttığını belirtmiştir. Bal’ın (2003) çalışmasında ise, hastanede çalışan hemşire grubunda atılgnlık puanı düşük bulunmuş olup, hemşirelerin benlik saygılarının ve atılgnlık becerilerinin geliştirilmesi için, eğitim dönemlerinden başlayarak mesleki yaşamlarında da bu eğitimlerin verilmesini önerebiliriz (Buzlu 2006).

Öğrencileri yaş ortalaması $\bar{x}=19.87$ olup (min=17, max=24), yaş ile atılgnlık düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Okulu tercih sıralaması ise $\bar{x}=5.05$ (min=1, max=18) olarak bulunmuş olup, tercih sıralaması ile atılgnlık düzeyi arasında negatif anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($r= -2.16$, $p=0.000$).

Araştırmada Rathus Atılgnlık Ölçeği **Alpha değeri:** 0.89 olarak bulunmuştur.

Çalışmada öğrencilerin yaş ortalaması ile atılgnlık puanları arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır ($r=0.001$, $p=0.99$). Bal’ın (2003) çalışmasında yaş ile

atılgnlık düzeyi arasında anlamlı fark bulunmuştur. Ayaz’ın (2002) çalışmasında da yaş ile atılgnlık puanı arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Yılmaz’ın (2005) çalışmasında, yaş ile atılgnlık puan ortalaması arasında anlamlı bir fark görülmemiştir. Onyeizugbo (2003) çalışmasında, genç erkeklerin atılgnlık puanının, genç kadınlara göre yüksek; yaşlı kadınların da yaşlı erkeklere göre atılgnlık puanının yüksek olduğunu bulmuştur. Bu bilgilere göre yaş büyüklüğünün kazanılmış tecrübe olarak atılgnlık düzeyini yükselttiği ve özgüveni olumlu etkilediğini söyleyebiliriz. Tercih sırası ile atılgnlık düzeyi arasında negatif anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Yani tercih sıralaması arttıkça atılgnlık puanı düşmüştür ($r=-0.216$, $p=0,000$). Bu durum öğrencilerin istediklerinin farkında oluşlarıyla ilişkilendirilebilir.

Tablo 3. Atılgnlık Düzeyleri ile Demografik Özellikleri Arasındaki İlişki(A)

Demografik Özellikler	n	x	Zmwu	p
Karşı Cins Arkadaşı Olma				
Evet	251	171.6	-6.65	0.00
Hayır	58	85.06		
Aile Tipi				
Çekirdek Aile	210	123.97	-8.946	0.000
Geniş Aile	99	220.83		
Annenin Hayatta Olma Durumu				
Evet	296	151.55	3.256	0.001
Hayır	13	233.50		
Babanın Hayatta Olma Durumu				
Evet	294	155	0.776	0.437
Hayır	15	89		
Kendini dinleyici olarak algılama durumu				
İyi bir dinleyici	237	174.23	6.905	0.000
Orta bir dinleyici	72	91.71		

Karşı cins arkadaşı olanların atılganlık puanının, olmayanlara göre istatistiksel olarak anlamlı derecede yüksek olduğu belirlenmiştir ($Z_{mwu} = -6,65$, $p=0,0001$). Yılmaz'ın (2000) ve Batmaz ve arkadaşlarının (1999)'ın çalışmasında da benzer sonuçlar elde edilmiştir. Bu durumu ait olma ve sevgi gereksinimi doyumunun öz güveni ve kendini ifade biçimini olumlu yönde etkilemesi şeklinde değerlendirilebilir. Benzer şekilde kendilik algısı yüksek olan öğrencilerin arkadaşlık kurma ve duygularını ifade etmede daha iyi olduklarını söyleyebiliriz.

Geniş ailede yaşayanların atılganlık düzeyi, çekirdek ailede yaşayanlara göre istatistiksel olarak anlamlı derecede yüksek bulunmuştur ($Z_{mwu} = -8,946$, $p=0,000$). Yılmaz'ın (2000) çalışmasında ise, atılganlık puanı çekirdek ailede yaşayanlarda daha yüksek bulunmuştur. Kahirman'ın (2005) yaptığı çalışmada da benlik saygısı geniş ailede yaşayanlarda yüksek bulunurken, atılganlık puan ortalamaları da çekirdek aileye sahip olanlarda daha yüksek bulunmuştur. Bu durumu aile tipinin atılganlık ile direkt bağlantısının olamayabileceği, ancak ailede söz sahibi olma durumu ile bağlantısı olabileceği şeklinde yorumlayabiliriz. Annesi hayatta olmayanların atılganlık düzeyi hayatta olanlara göre daha yüksek bulunmuştur ($Z_{mwu} = -3,256$, $p=0,001$). Babası hayatta olanların atılganlık düzeyi hayatta olmayanlara göre daha yüksek olup aralarındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($Z_{mwu} = -0,776$, $p=0,437$).

Annesini kaybetmiş öğrencilerde atılganlık puan ortalamasının yüksek bulunması, bu öğrencilerin yaşamda daha fazla sorumluluk almaları ve bunun paralelinde kendilerini uygun ifade ettiklerini düşündürmektedir. Kendini iyi bir dinleyici olarak tanımlayanların atılganlık düzeyi diğerlerine göre istatistiksel olarak anlamlı derecede yüksek bulunmuştur ($Z_{mwu} = -6,905$, $p=0,000$). Etkili dinleme, iletişimin sağlıklı olabilmesi için en temel özelliklerdendir (Dökmen 1994). Atılgan davranışın öğelerinden biri de iyi bir dinleyici olmadır (Begley ve Glacken 2004; Buzlu 1999; Lin ve ark 2004; Tanış 1993b). Bu bulgu öğrencilerin kendinin farkında olma durumu ile de açıklanabilir.

Tablo 3.1 Atılganlık Düzeyleri ile Demografik Özellikleri Arasındaki İlişki (B)

Demografik Özellikler	n	x	Zmwu	p
Kaçıncı çocuk olduğu				
İlk	128	121.89	42.34	0.000
Orta	100	198.96		
Son	81	153.05		
Annenin eğitim durumu				
İlk	42	123.45	7.72	0.02
Ortaokul	203	149.79		
Lise	8371	116.51		
Babanın eğitim durumu				
İlk	31	110.68	9.47	0.009
Ortaokul	184	148.65		
Lise	61	122.01		
Babanın çalışma durumu				
Evet	184	155.99	0.104	0.94
Hayır	35	150.77		
Diğer	90	154.62		
Mezun olduğu lise				
SML	56	115.0	59.52	0.000
Anadolu Lisesi	62	86.27		
Devlet Lisesi	167	173.45		
Ailede alınan kararlarda söz sahibi olma durumu				
Evet	188	134.72	108.24	0.000
Hayır	36	73.35		
Bazen	85	234.44		
Kendini algılama durumları				
Çekingen	81	79.33	81.05	0.000
Girişken	212	183.76		
Saldırgan	16	157.00		
Kendini ifadede güçlük yaşama durumları				
Evet	37	90.49	72.72	0.000
Hayır	197	187.40		
Bazen	75	101.73		
Kendini empatik algılama durumu				
Evet	221	178.78	59.05	0.000
Hayır	12	51.17		
Bazen	76	102.25		

Atılganlık düzeyi ile öğrencilerin kaçınıcı çocuk oldukları arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur (KWT=42.34, p=0.000). İlk çocuk olanların ortanca olanlara ve son çocuk olanlara göre atılganlık puanı daha yüksek bulunmuştur. Bu bulgu, aynı aile çevresinde büyüyen çocukların tek ve çok kardeşli olmalarının yanı sıra, doğum sıraları bakımından da ana babalarının ve yakınlarının farklı tutumlarıyla karşı karşıya kalmaları durumu ile açıklanabilir. Büyük çocuk olmanın daha fazla sorumluluk yüklediği ve sorularla başa çıkmada daha atılgan davranmaları gerektiği de söylenebilir.

Annenin eğitim düzeyi ile atılganlık puanı arasında anlamlı bir ilişki vardır. (KWT =7.7, p=0.02) Annesi ortaokul mezunu olanların atılganlık puanı, ilkökul ve lise mezunu olanlara göre daha yüksek bulunmuştur. Babanın eğitim düzeyi ile atılganlık puanı arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. (KWT =9.47, p=0.009) Babası ortaokul mezunu olanların atılganlık puanı diğerlerine göre daha yüksek bulunmuştur. Kahırman'ın (2005) çalışmasında annesi üniversite mezunu olanların benlik saygısı ve atılganlık puan ortalamaları yüksek bulunmuş ancak aralarındaki fark anlamlı bulunmamıştır. Aynı çalışmada babanın eğitim durumu ile atılganlık puanı arasında da anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Çeşitli araştırmalarda (Bal 2003; Sever ve ark 1993; Yılmaz 2000) anne babanın eğitim durumu ile atılganlık puanı ve benlik saygısı arasında bir fark bulunmamıştır.

Atılganlık düzeyi ile babanın çalışma durumuna bakıldığında; babası çalışıyor olanların olmayanlara göre atılganlık puanı daha yüksek bulunmuş olup, aralarındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır (KWT =0.104, p=0.94). Baba ile ilişkilerin olumlu olmasının, gençte mücadele ve iyimserlik gücünü artırıcı yönde etkisi olabileceği ve babanın çalışma durumunun maddi sıkıntıyı azaltıp bireyin iyi hissetmesini, dolayısıyla kendini iyi ifade etmesi ile açıklayabiliriz.

Atılganlık puanı ile mezun oldukları okul arasın-

da (KWT = 59.525, p=0.000) anlamlı bir ilişki bulunmuştur (KWT = 59.525, p=0.000). Devlet lisesi mezunlarının sağlık meslek lisesi mezunları, Anadolu lisesi ve diğer lisele mezunlarına göre atılganlık puanı yüksek bulunmuştur. 2. sınıfta okuyan öğrencilerin atılganlık puanı diğer sınıftakilere göre yüksek bulunmuş olup, aralarında anlamlı bir ilişki görülmemiştir (KWT =4.85, p=0.18)

Atılganlık puanı ile öğrencilerin aile içerisinde söz sahibi olma durumları arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur (KWT = 108.249, p=0.000) Ailede söz sahibi olanların olmayanlara göre ve bazen söz sahibi olanlara göre atılganlık puanı daha yüksek bulunmuştur. Bu bulgu, kendini uygun şekilde ifade etme becerilerinin ailede başlayarak öğrenilmesi gerektiği düşüncesi ile desteklenebilir.

Öğrencilerin kendilerini çekingen, girişken ve saldırgan olarak algılamaları ile atılganlık puanları arasında (KWT = 81.052, p=0.000) anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Girişken olduğunu düşünen öğrencilerin, çekingen olduğunu düşünen öğrencilere göre atılganlık puanı daha yüksek bulunmuştur.

Öğrencilerin atılganlık puanları ile kendilerini ifade etmede güçlük yaşama durumları arasında anlamlı bir ilişki vardır (KWT =72.72, p= 0.0009). Kendisini rahatlıkla ifade ettiğini düşünen öğrencilerin atılganlık puanı, kendilerini ifade edemediklerini düşünen öğrencilere ve kendini bazen ifade edemediğini düşünen öğrencilere göre daha yüksek bulunmuştur. Kutlu ve arkadaşları (1997) çalışmalarında duygularını ifade etmekte güçlük çekmeyen öğrencilerin Atılganlık Envanteri Puan Ortalamalarının daha yüksek olduğunu bulmuşlardır. Yine Yılmaz (2000)'in çalışmasında da benzer sonuç elde edilmesi çalışma bulgularını desteklemektedir.

Empati kurduğunu düşünen öğrencilerin atılganlık puanı, empati kurmadığını düşünenlere göre ve bazen empati kurduğunu düşünenlere göre daha yüksek bulunmuştur (KWT= 59.05, p=0.000). Ki-

şinin kendisini karşısındaki kişinin yerine koyarak olaylara onun bakış açısı ile bakması, o kişinin duygu ve düşüncelerini doğru olarak anlaması, hissetmesi ve bu durumu ona iletmesi sürecine empati denir (Dökmen 1994). Karşımızdaki insanlara yüzümüzü/ bedenimizi kullanarak ve sözlü olarak onu anladığımızı ifade ederek empatik tepki verebiliriz. Empati kurabilme ve girişken olabilme kişilerarası ilişkileri kolaylaştırıcı iki önemli unsurdur. Çalışmada empati kurduğunu düşünen öğrencilerin atılganlık puanının yüksek olması, bu öğrencilerin kendilerinin farkındalık durumunun iyi olduğu şeklinde değerlendirilebilir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırmada grubun çoğunluğunun atılgan davranış özelliği gösterdiği bulunmuştur.

Bu sonuç doğrultusunda;

- Hemşirelik öğrencilerinin eğitiminde, özellikle kendini uygun şekilde ifade etmede sorun yaşayan öğrenciler için atılgan davranmayı etkileyen faktörler ışığında öğrencilerin danışmanları tarafından değerlendirilmesini ve gereksinimi olan öğrencilerin iletişim becerilerini geliştirmeye yönelik ders programlarının hazırlanmasını
- Eğitim sisteminin öğrencinin kendisini açık ve dürüst olarak ifade edecek şekilde düzenlenmesini
- Çalışma ortamında da bu tür etkinliklerin devamını önerebiliriz.

KAYNAKLAR

- Ayaz, Ş. (2002). Hemşirelerin benlik saygısı ve atılganlık düzeylerinin belirlenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 36-50.
- Bal, Ü. (2003). Hastanede çalışan hemşire ve diğer bayan sağlık personelinin benlik saygıları ve atılganlık düzeylerinin incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 84-96.
- Batmaz, M. ve ark (1999). İ.Ü. Meslek Yüksekokulları Hemşirelik programı son sınıf öğrencilerinin atılganlık düzeyi ve benlik saygısının araştırılması. Hemşirelik Bülteni, XI(43-44): 174-183.
- Begley, M. G., Glacken, M. (2004). Irish nursing students' changing levels of assertiveness during their pre-registration

programme. Nurse Education Today, 24: 501-510.

Buzlu, S. (1999). Hemşirelerde girişkenlik hakları ve beden dili. Hemşirelik Bülteni, XI(43-44): 337-344.

Buzlu, S. (2006). Hemşirelik öğrencilerinde girişkenlik eğitiminin değerlendirilmesi. Hemşirelik Dergisi XIV(56): 17-26.

Dökmen, Ü. (1994). İletişim çatışmaları ve empati. Sistem yayıncılık, 135-175.

Kahriman, İ. (2005). Karadeniz Teknik Üniversitesi Trabzon Sağlık Yüksekokulu öğrencilerinin benlik saygıları ve atılganlık düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. Cumhuriyet Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi, 9(1): 24-32.

Kutlu, Y. ve ark (1994). İstanbul Üniversitesi Florence Nightingale Hemşirelik Yüksekokulu öğrencilerinin 4 yıllık eğitim süreci içindeki atılganlık düzeyi ve benlik saygılarının araştırılması. 4. Ulusal Hemşirelik Eğitimi Sempozyumu Kitabı, Kıbrıs. 229-233.

Lin, Y. R. ve ark (2004). Evaluation of assertiveness training program on nursing and medical students' assertiveness, self esteem, and interpersonal communication satisfaction. Nurse Education Today, 24: 656-665.

Onyeizugbo, E. (2003). Diverse Population: Effects of Gender, Age and Education on Assertiveness in a Nigerian Samples: Psychology of Women Quarterly, 27(1): 12.

Özcan, A. (1996). Hemşire Hasta İlişkisi ve İletişim. Saray Medikal Yayıncılık, 173-174.

Sever, A. D. ve ark (1993). İ.Ü. Florence Nightingale Hemşirelik Yüksekokulu ve Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu Hemşirelik bölümü öğrencilerinin benlik saygıları ve ruhsal durumlarının araştırılması. Hemşirelik Bülteni, 7: 95-101.

Suzuki ve ark (2006). Assertiveness affecting burnout of novice nurses at University Hospitals. Japan Journal of Nursing Science, 3(2): 93.

Tanıç, Y. (1993a). Assertivite ve hemşirelik. Hemşirelik Bülteni, VI(27): 71-78.

Tanıç, Y. (1993b). Assertivite eğitiminde hemşirenin rolü. Hemşirelik Bülteni, VII(29): 79-88.

Terakye, G. (1998). Hasta Hemşire İlişkileri. 5. Baskı, Zirve Ofset, Ankara, 134.

Tımmis, F., McCabe, C. (2005). How assertive are nurses in the workplace? A preliminary pilot study. Journal of Nursing Management, 13: 61-67.

Yılmaz, S. (2000). Hemşirelik Yüksekokulu öğrencilerinin benlik saygısı ve atılganlık düzeyi arasındaki ilişki. Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Erzurum, 4-15, 18-36.

Voltan, N. (1980). Rathus Atılganlık Envanteri geçerlilik ve güvenilirlik çalışması. Psikoloji Dergisi, 10: 23-25.

Yılmaz, S. (2005). Atılganlık eğitiminin hemşirelik öğrencilerinin atılganlık düzeylerine etkisi. Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Erzurum, 6-20, 35-44.